

Г ЖЕГОЖ В. КОЛОДКО,
професор,
директор Центру економічних досліджень трансформації, інтеграції та глобалізації
“TIGER” при Університеті Козьмінського
(Варшава, Польща)

ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА КОНВЕРСІЇ ЗЛОТОГО НА ЄВРО

З 11 постсоціалістичних держав, які вже стали членами ЄС, тільки 5 приєдналися до спільної валюти єврозони. Решта 6, і в тому числі Польща – найбільша економіка регіону, згідно з договорами про вступ до ЄС, можуть і повинні прийняти євро як свою валюту. На даний час вони не спроможні реалізувати це своє право і виконувати відповідне зобов'язання, що має як свої причини, так і наслідки. І причини, і наслідки визначаються економічним і політичним характером, і з огляду на це, немає впевненості в тому, як ситуація розвиватиметься у майбутньому. Але, з точки зору політичної, а особливо – економічної, перспективи, східноєвропейські країни ЄС повинні приєднатися до єврозони, оскільки вигоди від цього кроку, і не тільки для Польщі, значно переважають витрати на таку конверсію. Введення євро у нових країнах ЄС, особливо в Польщі, позитивно впливатиме на процес європейської інтеграції, який переживає серйозну структурну, інституційну і політичну кризу.

Ключові слова: інтеграція, конвергенція валют, Європейський Союз, єврозона, Польща, економічна політика, конкурентоспроможність.

GRZEGORZ W. KOŁODKO,
Professor,
Director of the Center of Transformation, Integration, Globalization, and Economic Research
“TIGER” at Kozłminski University
(Warsaw, Poland)

ECONOMICS AND POLITICS OF CONVERSION OF ZLOTY FOR EURO

Of the 11 post-socialist states that have already become European Union members only five have joined the Eurozone common currency. The other six, including Poland, the region's largest economy, have, pursuant to accession treaties, the right and obligation to adopt euro as their currency. For the time being, they fail to exercise their right and meet their obligation, which has both causes and consequences. These are economic and political in nature and that is why there is no certainty about how the situation will evolve in future. However, from both of those perspectives, and especially for economic reasons, Eastern European EU members should join the Eurozone, as the resulting benefits, not only for Poland, significantly outweigh the conversion costs. Thus, new countries, especially Poland, adopting euro would have a positive impact on the European integration process, which is experiencing a serious structural, institutional and political crisis.

Keywords: integration, currency convergence, European Union, Eurozone, Poland, economic policy, competitiveness.

Політичні рішення щодо економічної сфери завжди вимагають компромісу, оскільки вони залучені у конфлікт інтересів. Рідко трапляється, що втілення на практиці теоретично виведеного рішення проходить винятково успішно і повністю без недоліків. Якби це відповідало дійсності, то економісти взагалі були б не потрібні, адже не існувало б матеріалу для порівняльного аналізу, або їхнє завдання було б таким легким, а оцінки — такими простими, що довелося б тільки обирати між хорошим і ще кращим.

Реальність є набагато складнішою, а нерідко такою складною, що не дивно, що не можуть дійти консенсусу навіть найпрофесійніші фахівці із своїми раціональними оцінками. Це стає ще очевиднішим, якщо проблема є складною, багаторівневою і конфліктогенною, коли вона виходить за межі країни і часового горизонту, який домінує в політиці, і насамперед — коли вона зачіпає чийсь вигоди і втрати. Оцінка балансу вигід і втрат є справою важкою і ризикованою, адже вона має не тільки бути заснована на правильних економічних моделях, але й включати цілий ряд припущень у суперечливих питаннях.

Саме така ситуація складається з питанням спільних багатокраїнових валютних зон. Деякі з них успішно "працюють" протягом багатьох років. Цікаво, що так буває в бідних країнах, іноді навіть дуже бідних, як у випадку із зоною центральноафриканського франка (XOF), до якої належать 14 африканських країн, або із зоною східнокарибського долара (XCD), що об'єднує 6 країн і 2 залежні території [1]. Але найбільш важливою зоною єдина валюти є зона євро (EUR), яке протягом 15 років циркулює у 19 державах ЄС і в 11 країнах і територіях за його межами.

Крім того, до євро певною мірою прив'язані валюти деяких інших країн. Тоді як інші зони спільних валют у цілому функціонують успішно, в зоні євро накопичилися серйозні проблеми. Тому не дивно, що з'являються (останнім часом дедалі частіше у зв'язку з глобальною фінансовою кризою) висловлювання, які прогнозують крах єдиної європейської валюти [2] або закликають до її контрольованого скасування і повернення до національних валют [3; 4].

Звичайно, реальна єврозона далека від того, що теоретично закладалося в концепцію так званої "оптимальної валютної зони" [5], і давно відомо, що в період появи євро макроекономічне напруження, а також структурні та інституційні недоліки були більшими, ніж це, як правило, вважається [6; 7; 8]. Ситуація не така хороша, як думають ті, хто каже, що "уявлення про те, що євро "впало", є небезпечно наївним. Євро поводить саме так, як його творець (...) передбачав і планував його поведінку" [9].

У своїх оцінках і прогнозах автор далекий від такої собі національної гігантманії в дусі "держави на Віслі" [10] або навіть просто від прогнозування "європейської економічної держави". Нічого подібного нам не загрожує, але, хоча такі ілюзії більше викликають посмішку, ніж роздратування, треба усвідомлювати важливість сучасного значення Польщі в геополітиці, і особливо — на європейському рівні. Немає сумнівів, що це більше проявляється у сфері політики, ніж економіки, але насправді сьогодні поєднання цих двох елементів є сильним, як ніколи раніше. Саме у такому контексті і слід розглядати проблеми Польщі щодо євро. Подібні дилеми стоять і перед деякими іншими постсоціалістичними країнами, а з розширенням ЄС їх буде ще більше *, але ми зосередимося

---

* Особливий характер умов приєднання цієї групи країн до єврозони розкрито у [11].

мося на можливостях і ризиках, які вимальовуються в цій сфері перед Польщею. Звичайно, майбутнє економіки залежатиме від багатьох інших факторів, і можлива “євроізація” (тобто введення євро) не є найважливішим питанням, але воно, безперечно, заслуговує на особливу увагу. Це пояснюється тим, що зусилля з поліпшення економічної структури, зміцнення організаційної структури і макроекономічної стабілізації, а також з орієнтованої на розвиток економічної політики можуть забезпечити ще кращі результати, якщо вони супроводжуватимуться вступом до зони євро.

Бурхливий світ і європейський дрейф

Відомо, що все відбувається так, як відбувається, через те, що багато чого відбувається одночасно. Нагромадження кризових явищ і процесів у світовій економіці та в різних регіонах світу є вже настільки значним, що, хоча ще недавно багато світил суспільних наук (зокрема, економіки) висловлювалися за глобалізацію та європейську інтеграцію, тепер маятник хитнувся в інший бік, і на нас чекає “висип” публікацій, спрямованих на відхід від глобалізації в напрямку націоналізму, ізоляціонізму і протекціонізму, а щодо Європи – про перспективу розпаду ЄС. Ні припинення глобалізації, ні розпад ЄС ні в якому разі не є немисливими, але і перше, і друге можливе, що матиме очевидні наслідки. Тому в науці необхідно поставити декілька фундаментальних питань, а в політиці – прийняти декілька припущень. Жах полягає в тому, що теорія знову не встигає за рекомендаціями для практики і, з огляду на це, стає справою ризикованою, а іноді і фатально фальшивою*.

По-перше, слід визначити, чи дійсно глобалізація уповільнюється або навіть припиняється, чи вона існує і триватиме**. Абсолютної впевненості немає, але я думаю, що, незважаючи на зростаючі протекціоністські тенденції та різні націоналізми, які іноді називають “економічним патріотизмом”, глобалізація є незворотним процесом. І це пов’язано з характером сучасного і майбутнього технічного прогресу, і насамперед – з домінуванням в економіці наднаціональних мереж та інтересів потужних ТНК.

Якщо це так, то треба не протиставляти себе всьому світові, а розумно (тобто економічно) максимізувати свої власні переваги, звести до мінімуму немисливчі супутні втрати і приєднатися до глобальної тенденції. Це стосується як великих країн, так і (особливо) менших, адже саме вони повинні розвиватися в умовах відкритої економіки. Що дуже цікаво – і для багатьох досі дивно: як трапилося, що тепер захисником відкритої, вільної торгівлі та глобалізації стає Китай, тоді як США з новою адміністрацією можуть зайняти протилежну позицію?

По-друге (це особливо справедливо для Польщі як країни, яка знаходиться у серці Європи), необхідно зміцнювати наукову аргументацію на користь поглиблення європейської інтеграції та керуватись у розробці політики і стратегії тим принциповим положенням, що продовження цього процесу є не тільки бажаним,

---

* Ця заява стосується багатьох країн, і в тому числі найважливішої країни на даний час – США, зокрема – через ризики, пов’язані з тим, що, безумовно, увійде в літературу як “Трампономіка”. Якщо лише частину обіцянок нового президента США Д. Трампа щодо нетрадиційної економічної політики буде реалізовано (особливо відносно протекціоністської практики, порушення угод про вільну торгівлю та про демонтаж раніше встановлених механізмів політики у сфері клімату, що протидіють надмірному потеплінню), то в довгостроковій перспективі це зашкодить не тільки США, але й усій світовій економіці.

** Детальніше це питання розглянуто у [1; 12].

але й неминучим *. Крім того, для середніх і малих країн участь у регіональній інтеграції (особливо в такій розвинутій формі інтеграції, як ЄС) є найкращим способом адаптуватися до викликів, можливостей і загроз неминучої глобалізації. З цього спостереження напрашуються конкретні висновки для неєвропейських країн, які намагаються створити власні форми регіональної інтеграції.

Від деструкції до конструкції

Звичайно, якщо хтось говорить, що після свого піка, в умовах зростаючої ксенофобії та замкнутості (від США до Франції, від Венесуели до Нігерії та від Великобританії до Туреччини), глобалізація припиниться, якщо хтось вважає, що внаслідок тенденції останніх декількох років ЄС уже перебуває у стані неминучого розпаду, то виникають проблеми, які виходять за межі цієї статті. А її автор шукає відповідь на запитання, як просунутися вперед, як розв'язати існуючі економічні та політичні дилеми, щоб від перспективи "деструкції" перейти до перспективи "конструкції" чогось кращого.

Хоча Польща не має практично нічого, щоб запропонувати на світовому рівні, і не може безпосередньо підтримувати глобалізацію (адже ми виробляємо менш як 0,9% світового продукту і становимо 0,5% людства) на європейському рівні, все ж – як би парадоксально це не звучало – у нас ніколи не було так багато шансів, як сьогодні, щоб внести свій творчий вклад.

Якщо ми занепокоєні забезпеченням динамічного і стабільного розвитку (у трьох вимірах – економічному, суспільному і екологічному) в умовах мирного співіснування з навколишнім середовищем, то Польща повинна приєднатися до зони євро. Йдеться не про те, що ми маємо відповідні право і зобов'язання згідно з національним референдумом з підтримки Договору про членство, а про те, що це для нас, для суспільства і економіки, є економічно ефективним. Відразу додаю, що тут, як майже завжди, потрібне об'єктивне врахування витрат і вигід. І звичайно ж, таке рішення не слід підтримувати без жодних застережень.

Для економістів властиве надання надмірної важливості економічним питанням. Що ж, це наша сфера відповідальності. І дійсно, як часто економічні інтереси приносяться на вівар політики, а позаекономічні нерозсудливі рішення превалюють над економічним прагматизмом! Тим більше до цього прагматизму слід прагнути. Але давайте почнемо з політики.

Якби польський уряд, за сильної підтримки з боку президента і більшості в обох палатах парламенту, а також за погодження з Національним банком Польщі, повідомив про готовність розпочати роботу з введення євро, то це змінило б не тільки європейську політику. В ситуації, коли триває структурна та інституційна криза ЄС, коли дедалі більше і чіткіше вимальовується сценарій "Європа двох швидкостей" **, коли, здається, починає брати гору новий націоналізм *** замість

* Цей аспект справи, хоча й перебільшений деякими економістами (наприклад, [13]), розглядається і підкреслюється підприємцями та їхніми представниками. М. Станчук, посилаючись на мою статтю [14], пише: "...Основна теза проф. Колодка про неминучість глобалізації та продовження європейської інтеграції є справедливою. І не буде ні змін у курсі на єдину валюту в Європі, ні відходу від процесу глобалізації" [15].

** Насправді доводиться говорити про "Європу трьох (або навіть чотирьох) швидкостей", оскільки у нас є не тільки 19 країн – членів ЄС, які належать до зони євро, і 9 держав-членів, які залишаються поза нею, але й ще 15 країн, які, хоч і знаходяться в Європі, але не належать до ЄС (від дуже багатих Ісландії, Норвегії та Швейцарії до дуже бідних Албанії, Боснії та Герцеговини, Молдови).

*** Trump's World. The new nationalism // The Economist. – 2016. – November 19.

Нового Прагматизму [16; 17; 18], зміцнення одного з основних елементів процесу, яким є проект єдиної європейської валюти, мало б принципове значення для економічної інтеграції, з усіма її політичними і культурними наслідками.

І не тільки нашої європейської інтеграції, оскільки за ЄС уважно спостерігають в усьому світі – від МЕРКОСУР у Південній Америці до АСЕАН у Південно-Східній Азії, від SADC у Південній Африці до ЕКОВАС на Заході цього континенту і від НАФТА до СААРК у Південній Азії. Якщо інтеграція в Європі буде успішною, то вона стане імпульсом для інших частин світу, а регіональні інтеграційні процеси являють собою, насамперед, відмінний спосіб адаптуватися до викликів глобалізації.

Приєднання Польщі до євро мало б особливе значення на фоні скорочення ЄС через вихід з нього Великобританії. Польща, вступивши до зони євро, відразу ж перестала б бути периферійною країною і перетворилася б на вагому частину масиву ЄС – нарівні з багатою Іспанією з аналогічним потенціалом населення і Нідерландами, які мають менше населення, але є явно багатшими *. Так могло б бути, особливо з огляду на відносно слабкі позиції Італії, яка не може впоратися зі своєю одвічною стагнацією. Тоді як сміливе приєднання до єдиної валюти маленької Литви два роки тому практично не змінило континентальну геополітику, наш вступ (який був би можливим не раніше від 2020 р.) мав би істотне значення.

Оскільки, зрештою, йдеться про політику, то зрозуміло, що за можливості слід відмовитися від ілюзорних спроб замінити Веймарський трикутник на Вишеградський квадрат і не турбувати себе мріями про якесь “міжмор’я” з Польщею на чолі. Польща не повинна бути на чолі, але вона не повинна бути і на узбіччі. Приєднання Польщі до євро і євро до Польщі може в цьому допомогти, адже, хоч у масштабі світу наш потенціал мало що важить, все ж у Європі його роль є помітнішою. З євро ми б мали більше значення в ЄС, а ЄС, у свою чергу, більше важив би у світовій політичній та економічній грі. Це може бути саме той випадок, коли кількість переходить у якість.

Вигоди і витрати

Безперечно, все вирішуватимуть політичні аргументи, але насправді важливішими мають стати аргументи економічні. Автор не закликав би до прийняття певного рішення з такого важливого питання, як заміна теперішньої національної валюти на єдину європейську, якби у нього були сумніви з приводу вигідності цього кроку. Тим часом і форсувати таке рішення не слід без попередньої підтримки від більшості громадськості, яка на сьогодні проти нього. Важливо за допомогою раціональної аргументації переконати людей, що це було б для них вигідним. Приблизно 10 років тому вже була подібна ситуація, коли переважна більшість поляків підтримали євро, але політика не пішла за “гласом народу”. Цього ж разу політика не повинна йти всупереч громадській думці, але доцільно організувати предметну і чесну дискусію з даного питання.

Автор абстрагується від обов’язкової поправки до Конституції: якби при поточному розподілі сил у парламенті з такою ініціативою виступив уряд партії “Закон і справедливість”, то вона б легко отримала необхідну кваліфікаційну біль-

---

* Тоді як Польща має 38,5 млн. жителів, а її ВВП, розрахований за ПКС, дорівнює приблизно 1,05 трлн. дол., у Нідерландах відповідні показники становлять близько 17 млн. осіб і 866 млрд. дол., а в Іспанії – 48,5 млн. осіб. і 1,69 трлн. дол. Дохід на душу населення (за ПКС) у цих трьох країнах сягає, відповідно, 27700, 50800 і 36500 дол.

шість, адже за неї проголосували б частина депутатів з опозиційних партій. Особливо це ті, хто постійно заявляє про свою підтримку ринкової економіки і європейської інтеграції*.

При цьому найбільша вигода полягала б в усуненні валютного ризику в зоні, в якій обертається євро (і валюти, жорстко з ним пов'язані) і на яку припадає близько 70% польських експорту та імпорту. Багато підприємців дезорієнтовані щодо вигідності різних проектів, оскільки не знають, якими будуть їх витрати і доходи при співробітництві із зарубіжними країнами, а отже, не мають гарантій щодо своїх потенціальних трансакцій. Відповідно, ця невизначеність переноситься і до сфери інвестицій: якщо ви не знаєте, що саме буде економічно ефективним у виробництві, то невідомо також, якою буде прибутковість інвестиційних проектів. Непередбачуваність обмінного курсу є однією з причин відносно низького використання виробничих потужностей та слабкої динаміки інвестицій або навіть тимчасового зниження їх абсолютного рівня. Оскільки очевидно, що це завдає шкоди економічному зростанню, то впровадження євро дозволить цей фактор усунути.

Врешті-решт, до цін на товари й послуги, які ми купуємо на ринку, включаються трансакційні витрати на обмін злотих на євро і навпаки в ході операцій експорту та імпорту, а також при здійсненні іноземного туризму. Як можна зрозуміти, при цьому ми платимо спочатку як первинні товаровиробники, а потім (ще кільканадцять злотих) — як споживачі. Це приблизно стільки ж, скільки ми сплачуємо як 2–3-процентний ПДВ. У латишів і словенців такі кошти (що могли б перетворитися на легкі доходи фінансових посередників, банків і обмінних пунктів, з боку яких імовірно очікувати опір проти введення євро) зберігаються.

Усе це сприятиме підвищенню міжнародної конкурентоспроможності польських підприємств на мікрорівні, зміцненню стабільності на макрорівні, поживленню економіки і значному поліпшенню рівня життя населення. Автор вважає, що знаходження Польщі в зоні євро в наступному десятиріччі може принести підвищення темпу річного зростання її ВВП приблизно на 0,5%. Це дуже багато, адже підрахунок складного процента свідчить, що протягом одного покоління такий фактор забезпечує підвищення даного показника на цілих 15%.

Не витримують критики контраргументи противників євро, які стверджують, що після перерахування наших доходів на євро (а в умовах 2020 р. середня бруттозарплата становитиме близько 1200 євро) вони падатимуть у реальному вираженні. Зовсім ні, оскільки за тим самим індексом буде перераховано всі ціни, включаючи орендну плату і податки. Отже, купівельна спроможність доходів — заробітних плат, пенсій, стипендій, субсидій, прибутків — буде такою самою, як і до переходу на євро. Так, з одного боку, будуть випадки округлення цін вгору (але масштаб цього явища буде значно зменшено через позицію споживачів і у зв'язку з ринковою конкуренцією), а з іншого боку, відбуватиметься і округлення вниз. І це точно не стане поштовхом до інфляції, оскільки вона є процесом зростання загального рівня цін, а в такому випадку ми б мали справу, щонайбільше, з незначними короткостроковими коливаннями.

Слабким аргументом є також твердження, що, маючи власну валюту, можна захистити себе від впливу зовнішніх потрясінь. Іноді це так, але іноді коливання

* Цікаво, що і серед апологетів вільної ринкової економіки є різні думки. Один з них [19] вважає: "Введення євро в Польщі вимагає внесення змін до польської конституції. Тим часом польські партії не можуть домовитися навіть про день тижня або року".

курсів не допомагають, а шкодять. Якщо ослаблення злогого дозволило Польщі витримати удар хвилі світової економічної кризи 2008–2009 рр., то переоцінка злогого (а ми пам'ятаємо, що в момент кульмінації кризи він обмінювався приблизно по 3,20 за євро) спричинила ряд банкрутств навіть добре керованих компаній. Це майже довело до краху польське експортоорієнтоване суднобудування, що стало зовсім не єдиною жертвою втілення у практику догмата досконалості системи вільного, повністю плаваючого валютного курсу. Пізніше курс злогого, знижений до 4,90 за євро, тимчасово допоміг, але раніше завищений його курс у 3,20 за євро завдав істотної шкоди, призвівши до виходу з ринку багатьох за інших обставин добре керованих компаній з кваліфікованим і дисциплінованим персоналом *. Слід додати: якби євро в Польщі було в обігу протягом багатьох років до того (як, наприклад, у Словенії, де його було введено у 2007 р.), то не було б ніякої кризи іпотечного боргу, індексованого в іноземній валюті, а також так званої “проблеми франковичів”.

Зменшення тягаря заборгованості

Першорядне значення при “євроізації” економіки Польщі мало б скорочення державного боргу і витрат на його обслуговування. Польські державні резервні активи в еквіваленті складають майже 110 млрд. євро **, що дорівнює приблизно чверті національного доходу, виміряного у ВВП. Це дуже багато і дуже нераціонально, оскільки коштує нам близько 2% ВВП, що можна вирахувати шляхом порівняння процентів на резерви і на державний борг. Інакше кажучи, з одного боку, Польща має великі обсяги цінних паперів іноземних емітентів з низькою процентною ставкою (в основному у формі надійних і стабільних облігацій, що надавалися для фінансування бюджетного дефіциту уряду багатьма країнами – від США і Канади, Німеччини і Франції до Австралії та Нової Зеландії), а з іншого боку, польський уряд випускає власні облігації та реалізує їх іноземним інвесторам під значно вищі проценти. Це те саме, якби ми запозичували у когось гроші під високі проценти, а потім позичали їх комусь під нижчі.

Переходячи до євро, слід раціонально використовувати ці резерви. І немає кращого способу, ніж певну їх частку (можливо, навіть 75%) витратити на погашення частини зовнішнього боргу. Це означало б скорочення державного боргу приблизно на 17 пунктів – до майже 35% ВВП. Тоді б ми були у кращому класі країн, оскільки рейтинги польської економіки пішли б угору – як офіційні, що складаються рейтинговими агентствами, так і реальні, що формуються на фінансових ринках.

Автор розуміє, що викупити валютний борг буде не так просто, адже рентабельність наших облігацій є дуже привабливою для їх держателів. Якщо викупити їх на суму, еквівалентну 75% резервів, не вдасться, то навіть її половина матиме важливе значення. Залишок можна використати для створення спеціального національного фонду (суверенного фонду добробуту), який би служив інтересам прийдешнього покоління, а також використовувався на виплати акціонерного капіталу Європейського центрального банку і на мінімальний запас.

---

* Коливання від 3,20 до 4,90 злогого за євро – це величезний діапазон. Так само (хоча й зі значно меншою амплітудою) коливання курсу далися знаки на рубежі 2016–2017 рр. – у тому числі у зв'язку з метушнею навколо внутрішньої (неекономічної) політики в Польщі та з несподіваним результатом американських президентських виборів.

** 39% польських валютних резервів – у доларах США, до 29% – у євро. Решта портфеля складається з інших валют і відносно невеликої частини золота.

Це була б якісна зміна, що сприяла б поліпшенню міжнародного фінансового становища країни та, можливо, зниженню процентних ставок. При цьому щорічний тягар державного боргу став би для бюджету набагато легшим *. Відразу ж додамо: така ідея зустрічає найгостріший опір (і звичайно ж, не безпосередній, а за допомогою іншої аргументації) представників міжнародних фінансів, для яких настільки ж вигідно, наскільки для польських платників податків затратно підтримувати, з одного боку, великі валютні резерви, а з другого — чималий зовнішній борг, близько третини якого складають зобов'язання перед іноземними партнерами.

Пріоритетність курсу на конвергенцію

Якщо припустити, що весь час ми будемо дотримуватися Маастрихтських критеріїв валютної конвергенції (досі ми виконували їх успішно, але надалі цьому загрожує продовження політики нинішнього уряду **), то найголовнішим питанням є обмінний курс злотого до євро, при якому повинне вводиться євро. І тут добре позначиться той факт, що сьогодні злотий є слабкішим, оскільки, за оцінками автора, його недооцінено приблизно на 10–15%. Це хороша відправна точка для початку переговорів про обмінний курс, при якому слід перейти на євро і який має бути в межах 3,80–4,00 злотих за євро. Це дуже важливо, адже занижений обмінний курс тисне на імпорт інфляції, а переоцінка злотого завдає шкоди експорту польських компаній, тоді як ми повинні здійснювати стратегію його зростання. Інакше кажучи, експорт, як очікується, зростатиме швидше, ніж імпорт, а обидва цих показники — швидше, ніж ВВП. Щоб так сталось, експорт має бути прибутковим, але й імпорт не може бути надто дорогим. Тому важливо визначити такий обмінний курс злотого до євро, який би відповідав економічній рівновазі, та добитися його шляхом переговорів спочатку як базового, а потім — як реального.

Слід підкреслити, що введення Польщі до зони євро, як і євро в Польщі, змінило б напрям деяких існуючих трендів. Так, якщо сьогодні, здавалося б, у деяких професійних колах відносно перспектив євро домінують песимістичні оцінки, то зміцнення єдиної валютної зони за рахунок вступу до неї найважливішої з 11 пост-соціалістичних країн з перехідною економікою може трохи змістити акценти у бік оптимізму. Тут важливо не допустити перевищення ролі очікувань, і тим більше — не дозволити їм домінувати над фактами.

То чи варто йти до євро? Чи достатньо на користь переходу на євро говорять його шанси на успіх, аргументи "за", економіка і політика всього цього проекту? Чи вдасться вирішити проблему Грекситу, адже перед переходом Польщі на євро важливо внести ясність щодо цього [20; 21]. На всі окреслені запитання треба відповісти позитивно, хоча необхідно усвідомлювати наявність ризиків, пов'язаних з цим кроком, а також величезну сферу невизначеності. Але все одно виходити з нинішньої кризи з Польщею з євро і з євро в Польщі буде легше, а Польща від такого кроку в цілому виграє.

Список використаної літератури

1. *Kolodko Grzegorz W.* Truth, Errors and Lies: Politics and Economics in a Volatile World. — New York : Columbia University Press, 2011.

* У 2017 р. витрати бюджету на обслуговування іноземної частини державного боргу становлять понад 10 млрд. злотих (тоді як усі витрати на обслуговування державного боргу — трохи більше від 20 млрд.). Порівняно з 2016 р. вони зросли на 2,7%.

** Assessment of the 2016 Convergence Programme for Poland. — Brussels : European Commission, Directorate General Economic and Financial Affairs. — 2016. — May 26.

-
2. *Brown B.* Euro Crash: The Exit Route from Monetary Failure in Europe. – Houndmills, Basingstoke, Hampshire : Palgrave-Macmillan, 2012.
  3. *Hongbing S.* Wojna o pieniądź 3. Epoka walczących królestw. – Wrocław : Wektory, 2016.
  4. *Kawalec S., Pytlarczyk E.* Paradoxs euro. Jak wyjść z pułapki wspólnej waluty? – Warszawa : Wydawnictwo Poltext, 2016.
  5. *Mundell R.A.* A Theory of Optimum Currency Areas // The American Economic Review. – 1961. – Vol. 51. – No. 4. – S. 657–665.
  6. *Mundell R.A.* The International Financial Architecture. The Euro Zone And Its Enlargement In Eastern Europe // Distinguished Lectures Series. – 2000. – No. 1. – March 7. – Warsaw : Leon Koźmiński Academy of Entrepreneurship and Management (WSPiZ) [Elektronnyj resurs]. – Reżim dostępu : <http://www.tiger.edu.pl/publikacje/dist/mundell.pdf>.
  7. *Mundell R.A.* The International Monetary System and the Case for a World Currency // Distinguished Lectures Series. – 2003. – No. 12. – October 23. – Warsaw : Leon Koźmiński Academy of Entrepreneurship and Management (WSPiZ) and TIGER [Elektronnyj resurs]. – Reżim dostępu : <http://www.tiger.edu.pl/publikacje/dist/mundell2.pdf>.
  8. *McKinnon R.* Mundell, the Euro, and Optimal Currency Areas ; [E.C. Thomas (Ed.)]. Money, Markets, and Mobility: Celebrating the Ideas of Robert E. Mundell Nobel Laureate in Economic Sciences. – Montreal & Kingston – London – Ithaca : McGill-Queen's University Press, 2002.
  9. *Palast G.* Robert Mundell, evil genius of the euro // The Guardian. – 2012. – June 26 [Elektronnyj resurs]. – Reżim dostępu : <https://www.theguardian.com/commentisfree/2012/jun/26/robert-mundell-evil-genius-euro>.
  10. *Friedman G.* Następne 100 lat. Prognoza na XXI wiek. Mocarstwo nad Wisłą? – Warszawa : AMF PLUS Group, 2009.
  11. *Nuti D.M.* Alternative Fiscal Rules for the New Member States / Euro Area Enlargement. – Munich : CESifo. – 2006. – November 24 [Elektronnyj resurs]. – Reżim dostępu : <https://drive.google.com/file/d/0B4C7eK01Z6a4ZWE1MGE5MmQtNTk3Mi00NTRjLWEwNzAtODJkZDc3MmJmMDA3/view?hl=en>.
  12. *Kolodko Grzegorz W.* Whither the World: The Political Economy of the Future. – Houndmills, Basingstoke, Hampshire : Palgrave-Macmillan, 2014.
  13. *Podkaminer L.* Kto zbawi Europę? // Rzeczpospolita. – 2017. – 7 stycznia [Elektronnyj resurs]. – Reżim dostępu : <http://www.rp.pl/Publicystyka/301049842-Leon-Podkaminer-Kto-zbawi-Europe.html>.
  14. *Kołodko Grzegorz W.* Czy Polska zbawi Europę? // Rzeczpospolita. – 2017. – 2 stycznia [Elektronnyj resurs]. – Reżim dostępu : <http://www.rp.pl/Publicystyka/301029893-Grzegorz-Kolodko-Czy-Polska-zbawi-Europe.html>.
  15. *Stańczuk M.* Przyjęcie euro jest w interesie Polski // Rzeczpospolita. – 2017. – 11 stycznia [Elektronnyj resurs]. – Reżim dostępu : <http://www.rp.pl/Publicystyka/301119900-Przyjecie-euro-jest-w-interesie-Polski.html#ap-3>.
  16. *Kolodko Grzegorz W.* The New Pragmatism, or economics and policy for the future // Acta Oeconomica. – 2014. – Vol. 64 (2). – S. 139–160.
  17. *Ekonomia przyszłości. Wokół nowego pragmatyzmu Grzegorza W. Kołodko ; [Bałtowski M. (Red.)].* – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2016.
  18. *Herman A.* Nowy pragmatyzm // Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie. – 2016. – № 1 (38). – S. 4–6.

19. Rzońca A. Wprowadzenie euro jest nierealne // Rzeczpospolita. 2017. – 3 stycznia [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rp.pl/Finanse/301039950-RZECZoBIZNESIE-Andrzej-Rzonca-Wprowadzenie-euro-jest-nierealne.html>.
20. Galbraith J.K. Witamy w zatrutym kielichu. Grecki kryzys a przyszłość Europy. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2016.
21. Kolodko Grzegorz W. How to Destroy a Country. The Economics and the Politics of the Greek Crisis // Rivista di Politica Economica. – 2016. – IV–VI (aprile/giugno).

References

1. Kolodko Grzegorz W. Truth, Errors and Lies: Politics and Economics in a Volatile World. New York, Columbia University Press, 2011.
2. Brown B. Euro Crash: The Exit Route from Monetary Failure in Europe. Houndmills, Basingstoke, Hampshire, Palgrave-Macmillan, 2012.
3. Hongbing S. Wojna o pieniądź 3. Epoka walczących królestw. Wrocław, Wektory, 2016 [in Polish].
4. Kawalec S., Pytlarczyk E. Paradoks euro. Jak wyjść z pułapki wspólnej waluty? Warszawa, Wydawnictwo Poltext, 2016 [in Polish].
5. Mundell R.A. A Theory of Optimum Currency Areas. *The American Economic Review*, 1961, Vol. 51, No. 4, pp. 657–665.
6. Mundell R.A. The International Financial Architecture. The Euro Zone And Its Enlargement In Eastern Europe. *Distinguished Lectures Series*, 2000, No. 1, March 7, Warsaw, Leon Koźmiński Academy of Entrepreneurship and Management (WSPiZ), available at: <http://www.tiger.edu.pl/publikacje/dist/mundell.pdf>.
7. Mundell R.A. The International Monetary System and the Case for a World Currency. *Distinguished Lectures Series*, 2003, No. 12, October 23, Warsaw, Leon Koźmiński Academy of Entrepreneurship and Management (WSPiZ) and TIGER, available at: <http://www.tiger.edu.pl/publikacje/dist/mundell2.pdf>.
8. McKinnon R. Mundell, the Euro, and Optimal Currency Arrangements. E.C. Thomas (Ed.). Money, Markets, and Mobility: Celebrating the Ideas of Robert E. Mundell Nobel Laureate in Economic Sciences. Montreal & Kingston – London – Ithaca, McGill-Queen's University Press, 2002.
9. Palast G. Robert Mundell, evil genius of the euro. *The Guardian*, 2012, June 26, available at: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2012/jun/26/robert-mundell-evil-genius-euro>.
10. Friedman G. Następne 100 lat. Prognoza na XXI wiek. Mocarstwo nad Wisłą? Warszawa, AMF PLUS Group, 2009 [in Polish].
11. Nuti D.M. Alternative Fiscal Rules for the New Member States. *Euro Area Enlargement*, Munich, CESifo, 2006, November 24, available at: <https://drive.google.com/file/d/0B4C7eK01Z6a4ZWE1MGE5MmQtNTk3Mi00NTRjLWWEwNzAtODJkZDc3MmJmMDA3/view?hl=en>.
12. Kolodko Grzegorz W. Whither the World: The Political Economy of the Future. Houndmills, Basingstoke, Hampshire, Palgrave-Macmillan, 2014.
13. Podkaminer L. Kto zbawi Europę? *Rzeczpospolita*, 2017, 7 stycznia, available at: <http://www.rp.pl/Publicystyka/301049842-Leon-Podkaminer-Kto-zbawi-Europe.html> [in Polish].
14. Kołodko Grzegorz W. Czy Polska zbawi Europę? *Rzeczpospolita*, 2017, 2 stycznia, available at: <http://www.rp.pl/Publicystyka/301029893-Grzegorz-Kolodko-Czy-Polska-zbawi-Europe.html> [in Polish].

---

15. Stańczuk M. Przyjęcie euro jest w interesie Polski. *Rzeczpospolita*, 2017, 11 stycznia, available at: <http://www.rp.pl/Publicystyka/301119900-Przyjecie-euro-jest-w-interesie-Polski.html#ap-3> [in Polish].

16. Kolodko Grzegorz W. The New Pragmatism, or economics and policy for the future. *Acta Oeconomica*, 2014, Vol. 64 (2), pp. 139–160.

17. *Ekonomia Przyszłości. Wokół Nowego Pragmatyzmu* Grzegorza W. Kołodko. Bałtowski M. (Ed.). Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2016 [in Polish].

18. Herman A. Nowy pragmatyzm. *Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie*, 2016, No. 1 (38), pp. 4–6 [in Polish].

19. Rzońca A. Wprowadzenie euro jest nierealne. *Rzeczpospolita*, 2017, 3 stycznia, available at: <http://www.rp.pl/Finanse/301039950-RZECZOBIZNESIE-Andrzej-Rzonca-Wprowadzenie-euro-jest-nierealne.html> [in Polish].

20. Galbraith J.K. *Witamy w Zatrutym Kielichu. Grecki Kryzys a Przyszłość Europy*. Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2016 [in Polish].

21. Kolodko Grzegorz W. How to Destroy a Country. The Economics and the Politics of the Greek Crisis. *Rivista di Politica Economica*, 2016, IV–VI (aprile/giugno).

Стаття надійшла до редакції 24 травня 2017 р.
